

Izučavanje arapske književnosti na univerzitetima

Ahmed Hasan Abdulgani, prevod: Nazif Garib

SAŽETAK: Govorit ćemo o arapskoj književnosti sa svim njenim osobnostima u kontekstu da ista ne bude predočena stranom studentu koji uči arapski jezik. Pitanje koje proizilazi iz ove pretpostavke jeste: da li studenti, koji ne govore arapski jezik, trebaju izučavati arapsku književnost kao važan segment u procesu učenja (arapskog) jezika ili je trebaju ostaviti kao nepotreban dio, kao nešto od čega oni neće imati koristi u odnosu na trud koji će uložiti.

Govorit ćemo i o dometima koje želimo postići kroz izučavanje arapske književnosti od strane onih koji ne govore arapski jezik, te o stvarnoj koristi koju mogu imati studenti od izučavanja arapske književnosti. Da li će to studentima donijeti nešto što im je potrebno? Da li će to doprinijeti jačanju njihovog jezika ili je to beskoristan trud? Studenti mogu smatrati da kada bi oni svoje vrijeme uložili u izučavanje nečeg drugog (prečeg), kao što je izučavanje gramatike i njenih pravila, bilo bi im mnogo korisnije.

Odgovarajući na ovu problematiku oko koje su podijeljena mišljenja stručnjaka i profesora, te onih koji rade na polju podučavanja arapskog jezika, onih koji ga ne govore, vidimo da su se iskristalisala dva suprotna mišljenja - stava

Prvi stav: Oni koji smatraju da arapsku književnost **ne trebaju** izučavati oni koji ne govore arapski jezik.

Drugi stav: Oni koji smatraju da arapsku književnost **trebaju** izučavati oni koji ne govore arapski jezik.

Oba stava zasnivaju se na: prethodnim iskustvima - onom što su iskusili i vidjeli kroz rad sa njihovim studentima; izraženim ličnim stavovima studenata koji uče arapski jezik; ostvarenim rezultatima (u podučavanju) u odnosu na željene.

Izložiti ćemo temelje na kojima se zasnivaju oba oprečna stava.

Ključne riječi: *Arapska književnost, zagovornici, protivnici*

Study of Arabic Literature at Universities

ABSTRACT: We will talk about Arabic literature with all its peculiarities in the context that it is not presented to a foreign student who teaches Arabic. The question that comes from this assumption is whether students who do not speak Arabic speak Arabic literature as an important part of the Arabic language learning process or need to leave them as an unnecessary part as something they will not benefit from to the effort he will invest.

We will also talk about the extent to which we want to achieve through the study of Arabic literature by those who do not speak Arabic, and about the real benefit that students can have from studying Arabic literature. Will it bring students something they need? Will it contribute to the strengthening of their language or is it a useless effort? Students may find that if they invested their time in studying something else (such as grammar and rules), it would be much more useful to them.

Responding to this issue, shared by experts and professors, and those who work in the field of teaching Arabic, those who do not speak it, we see that the two opposing opinions - the attitude

First attitude: Those who think that Arabic literature does not need to study those who do not speak Arabic.

Second attitude: Those who think that Arabic literature is to be studied by those who do not speak Arabic.

Both attitudes are based on: previous experiences - what they have experienced and seen through working with their students; express personal opinion of students who study Arabic; achieved results (in teaching) in relation to the desired.

We will present the bases on which both sides are based.

Keywords: *Arab literature, advocates, opponents*

PROTIVNICI IZUČAVANJA ARAPSKÉ KNJIŽEVNOSTI OD STRANE ONIH KOJI NE GOVORE ARAPSKI JEZIK

Stav protivnika izučavanja arapske književnosti od strane onih koji ne govore arapski jezik se zasniva na nekoliko argumenata (El-Anati, 2009):

1. Ako je svrha učenja jezika uglavnom utemeljena na učenju jezičkih pravila, izučavanje književnosti neće mnogo doprinijeti ostvarenju ovog cilja, jer se ista odlikuje teškim gramatičkim pravilima
2. Izučavanje književnosti neće pomoći studentima na putu ostvarenja akademskih ili poslovnih ciljeva
3. Izučavanje književnosti je teško za studente, jer to za sobom povlači određeni kulturološki pogled koji potiče iz kulture iz koje dolazi, a kojoj isti pripada.

ZAGOVORNICI IZUČAVANJA ARAPSKÉ KNJIŽEVNOSTI OD STRANE ONIH KOJI NE GOVORE ARAPSKI JEZIK.

Njihov stav se zasniva na sljedećim argumentima:¹

1. Izučavanje književnosti doprinijet će jačanju svih jezičkih vještina, jer će nastojati svoj jezik oplemeniti navođenjem stvarnih primjera kroz različite izraze a primjenom gramatičkih pravila, te praćenjem stila stranog jezika
2. Izučavanje književnosti najbolji je put za formiranje pozitivnog odnosa prema stranom jeziku, te jačanju svijesti (o jeziku) kroz primjenu pravila jezika, različitih izraza i stilova.
3. Kulturološki utjecaj na književni izraz arapskih pisaca kod studenata koji uče arapski jezik ne svodi se na divljenje književnom izrazu nego pored svih poteškoća koje se ispriječe na putu jačanja obrazovnih sposobnosti fokus treba biti na književnosti kao na načinu za postizanje rezultata u učenju arapskog jezika.
4. Neki lingvisti smatraju da književnost predstavlja jedan način za dodatni uvid u bogatstvo jezičkog stila koji nedostaje kod učenja stranog jezika. To je zbog toga što književnost stvara osjećaj o jezičkom stilu kojeg nema u zemlji u kojoj se ne govori taj jezik. Stil predstavlja strani svijet; svijet jezika i kulture koji je rezultirao nastankom ove književnosti. Zato je književnost najbolji pomagač na putu doživljavanja atmosfere i istinske kulture kojoj književnik pripada.

Prema tome, književnost predstavlja veoma bitno sredstvo za studente, na putu spoznaje strane kulture, kulture jezika koji uči.

Pilar Agustin Llach (2007), u članku pod naslovom: „Učenje jezika kroz književnost“ kaže da su „jezik i književnost čvrsto povezani. Književnost je dio jezika. Ona predstavlja jedan od mnogih vidova jezičke upotrebe. On smatra da postoje tri osnovna mjerila koja opravdavaju upotrebu književnosti kao sredstvo za učenje jezika, a ta mjerila su:

1. Jezičko mjerilo:

Književnost se mora koristiti za učenje jezika, jer ona omogućava studentu da se upozna sa stvarnim, temeljnim primjerima jezika, kao i sa stvarnim primjerima upotrebe različitih stilova, te različitim vrstama tekstova. Krajnje je bitno, za one koji uče strani jezik, da budu osposobljeni za te jezičke aktivnosti.

2. Programsko mjerilo:

Na opravdanost upotrebe književnosti pri učenju arapskog jezika ukazuje činjenica da književni tekst podrazumijeva brojna tumačenja koja stvaraju različita mišljenja (pogleda, stavove) kod onih koji jezik uče. To vodi ka emotivnom i intelektualnom povezivanju između studenata i nastavnika tokom otkrivanja poruka koje tekst sa sobom nosi.

3. Poticajno mjerilo:

Ima veliku važnost, jer književni tekst ispoljava stvarne osjećaje pisca što stvara jak podsticaj kod studenata da i sami stignu do takvih iskustava.

Nakon što smo izložili suprotstavljene stavove, kao i razloge koji su do njih doveli, možemo zaključiti da su zastupnici drugog stava bliže istini i bolje je primijeniti njihov stav. Ovdje se ne radi o subjektivnoj odluci niti o stavu koji se prihvatio bez valjanih argumenata. Ali, da bismo došli do ovih rezultata, da prihvatimo stav onih koji zagovaraju i izučavanje književnosti, moramo prvo odgovoriti na ova pitanja:

ZAŠTO? KADA? KAKO?

Kroz odgovore na ova pitanja potpuno će postati jasno zašto smo odabrali ovaj stav i dali mu prednost nad drugim.

Pitanje **Zašto** znači zašto podučavamo arapskoj književnosti studente koji ne govore arapskim jezikom, te koji su rezultati koje priželjkujemo od tog podučavanja. Odgovor na pitanje **Zašto** vodi nas do rezultata koji govore o značaju izučavanja arapske književnosti studenata kome je to strani jezik. Samim tim na red dolazi i drugo pitanje **kada** da počnemo sa izučavanjem arapske književnosti sa stranim studentima, te koji je to nivo poznavanja jezika kada studenti mogu da prate i shvate ono što im se nudi kroz lekcije iz književnosti.

Pošto smo odgovorili na ova dva prethodna pitanja preostalo nam je da malo zastanemo i razmislimo o tome kako da predočimo ovaj utvrđeni dio književnosti stranom studentu i šta je to što je potrebno da mu predočimo ili predstavimo.

Prvo pitanje: Zašto podučavamo arapskoj književnosti studente koji ne govore arapskim jezikom?

Odgovor na ovo pitanje pojasnit će nam važnost izučavanja arapske književnosti od strane onih koji ne govore arapskim jezikom, a na osnovu njihovih brojnih

¹ Velid El-Anati, Jezičko viđenje podučavanja kroz kratku priču onih koji ne pričaju arapskim jezikom. Časopis 'Džami'atun-nedžahi lil ebhasi' (Humanističke nauke), 23. Tom (1), 2009.godine.

razloga i ciljeva učenja tog jezika. Neke od njih spomenut ćemo kroz riječi uglednih profesora, prvih u svojoj struci.

Llach (2007) u svom tekstu „Učenje jezika kroz književnost“ je rekao: „Književnost je saputnik jezika (...) književnost može u velikoj mjeri poboljšati čitanje i razumijevanje!“

Nedžva Nasr je govorila o najvažnijim oblicima koristi koje dobija onaj koji izučava strani jezik kroz izučavanje književnosti, te je kazala da to donosi nove domete za izučavanje jezika. Ona, također, smatra da to daje veliki podsticaj studentima kako da usvoje sve vještine jezika kroz studij, što doprinosi i jačanju svijesti kulture o jeziku, kao i jačanju kritičke strane studenata, a povrhu svega to predstavlja plodno tlo za različite aktivnosti, bilo u obliku konverzacije ili pisanog teksta.²

U radu pod naslovom „Izučavanje arapske književnosti“³ autor je opširno govorio o važnosti izučavanja književnosti od strane studenata koji ne govore arapskim jezikom, pa je rekao: „U ovom radu izlažem jedan od bitnih elemenata (temelja) na podučavanja arapskom jeziku onih koji ne govore njime, a to je izučavanje književnosti kao djelotvornog sredstva za usvajanje jezika od strane oni koji ga uče. Arapski jezik je jezik književnosti koji sa sobom nosi svjetsku misiju. Zato, ako želimo da se ovaj jezik proširi, neka se proširi sa svojom književnošću koja je jednostavno produžetak velike civilizacije...“ Nakon toga, moguće je nabrojati neke bitne ciljeve koji se odnose na izučavanje književnosti, i to u okviru programa za podučavanje arapskom jeziku onih koji ga ne govore, kao što slijedi:

- Razvoj i jačanje jezičkog bogatstva kod onih koji ga izučavaju, te konstantno poboljšanje istog kroz književne primjere visokog nivoa.
- Vezivanje studenata za arapsko stvaralaštvo, te upoznavanje istih sa izvorima koji govore o tom stvaralaštvu.
- Razviti njihovu pažnju o arapskim književnim vrstama, poput proze i poezije, i slično.
- Upoznavanje studenata sa izvornim vrijednostima arapskog čovjeka kroz različite sfere života.
- Ukazivanje na tragove arapske kulture i književnosti sa svim što im pripada, te na ono što je nakon toga uslijedilo kao bilo kakva promjena.
- Razvoj sposobnosti za korištenje arapske književnosti i zapažanje različitih oblika književnog stvaralaštva.
- Upoznavanje studenata sa rezultatima književnog, pjesničkog i misaonog stvaralaštva Arapa.

²Ibid prenoseći od Nedžve Nasr (Literature in the new Lebanese curriculum).

³Rad se sastoji iz tri dijela, a naslovljen je kao „Izučavanje arapske književnosti“. Autor je Ebu Hišam. Rad se nalazi na web portalu: alarabiah.dmalaysia.com i nastao je 1997. godine.

- Razvoj mogućnosti kod studenata za ličnim književnim stvaralaštvom te predstavljanje arapskog kulturnog naslijeđa.
- Buđenje emocija kod studenata i jačanje emotivnih veza sa arapskim naslijeđem.

Dr. Hasan Hamis El-Mulejdži kroz izdavanje knjige u dva toma pod naslovom: „Književnost i književni izrazi za one koji ne govore arapskim jezikom“ zapaža važnost izučavanja arapske književnosti od strane onih koji ne govore arapskim jezikom. U samom uvodu svoje knjige on objašnjava važnost izučavanja arapske književnosti od strane onih koji ne govore arapskim jezikom, te govori o ciljevima njenog izučavanja pa kaže (El-Mulejdži, n.d.):

„Ciljevi izučavanja književnosti i književnog izraza za nearape su:

- **Jezičko osposobljavanje:**

Književni izraz u rečenici najbolje je sredstvo koje omogućava profesoru jezika da njegovo predavanje bude instrument razvoja jezika koji doprinosi bogaćenju rječnika kod studenata. Time im predočav lijep primjer korištenja jezičkog izraza na ispravan način. Također, to im pruža priliku da se uče izražavanju kroz oblike koje koriste književnici.

- **Kulturno osposobljavanje:**

Predavanja o književnom izrazu pomažu studentima da nauče značajan dio arapske kulture.

- **Kontakt sa arapskom knjigom:**

Književni izraz koji student izučava otvara mu put prema različitim književnim poljima upotrebom arapske biblioteke (knjige).

- **Razvijanje osjećaja zapažanja:**

Kroz književni izraz studenti jačaju svoja zapažanja o književnosti, te time donose ispravne stavove tako što će detaljno upoznati i analizirati sve segmente istog – ideja i poruka.

U prilog važnosti izučavanja književnosti od stran onih koji ne govore arapskim jezikom govori i činjenica da je jedan broj stranih univerziteta, i to odavno, kao sastavni dio sistema obrazovanja kod njih uvrstio i izučavanje arapske književnosti, pri tome je studentima predstavljajući na visokom nivou.⁴ Kroz pripremu ovog rada naišao sam na knjigu, putem interneta, pod naslovom: „Savremena izabrana djela za onoga koji izučava arapsku književnost“. To je stara knjiga koja potiče još iz 1928. godine, po kojoj se radilo na Istočnom fakultetu, u Sovjetskom Savezu, tačnije u Lenjingradu. Tekstove za ovu knjigu je sakupila i uredila Kulsum Nasr (avdetu faslefija), predavač arapskog jezika na fakultetu. Predgovor knjizi napisao je Agnatijus Kračkovski, profesor historije arapske književnosti na fakultetu. U knjizi su sakupljeni tekstovi od velikih pisaca i književnika: Muhammed Abduhu, Kevakibi, Edib Ishak, Džordži Zejdan, Mustafa

⁴Visoki nivo u ovom kontekstu se odnosi na vrednovanje bogatog književno – jezičkog izraza.

Menfeluti, Abbas Akkad, Mihail Ne'ima, Melek Hafni Nasif, Selam Sa'ig, Halil Džubran, i drugi. Ti tekstovi su predočeni bez posrednog prevoda⁵ i na zanimljiv način podijeljeni.

Spomenuvši niz argumenata koji govore o važnosti izučavanja arapske književnosti od strane onih koji uče arapski jezik, možemo kazati da smo spokojni zbog svog stava, a to je davanje prednosti izučavanju književnosti od strane studenata koji ne govore arapskim jezikom. Protivnici su ove prednosti zanemarili zbog čega je njihov stav manjkav. Nisu uočili koristi koje sa sobom nosi izučavanje arapske književnosti studenata koji uče arapski jezik, a ne govore njime.

Drugo pitanje je *kada* da počnemo podučavati arapskoj književnosti strane studente te koji je to nivo poznavanja jezika kada studenti mogu da prate i shvate šta je to što im se nudi kroz lekcije književnosti.

Odgovor na ovo pitanje, kao i pitanje koje slijedi (**kako**) jako je bitan u našoj argumentaciji o važnosti izučavanja arapske književnosti od strane studenata koji ne govore arapskim jezikom. Ujedno, u njemu je i odgovor protivnicima ovog stava koji su zastali pred težinom stila arapske književnosti, koja obiluje manje poznatim izrazima, a koji možda i nisu bitni niti važni za strane studente što ih opet može navesti da napuste i učenje arapskog jezika zbog osjećaja nemoći da ga savladaju.

Odgovor protivnicima je jednostavan. On proizilazi iz mudrosti sačuvane za sva vremena koju navodimo i ponavljamo (لكل مقام مقال) – „Sve ima svoje mjesto i vrijeme!”

Zato, kada bismo stranim studentima koji koračaju prve korake na putu učenja arapskog jezika, predočili primjere predislamske poezije, naravno da oni to ne bi razumjeli. Tada bismo ostali nemoćni! U takvom stanju nikada ne bi osjetili stil, ljepote i vrijednosti koje sa sobom nosi predislamska poezija, a bili bi upravo da steknu osjećaj odbojnosti prema arapskoj književnosti te bi njeno izučavanje smatrali nemogućim, i teretom koji se ne može nositi.

U kome ili čemu je onda problem!? Ko je studente doveo u takvo stanje?! Da li je književnost ta koja je odgovorna za takvo stanje studenata ili onaj ko je odabrao sadržaje iz književnosti i ponudio ih svojim studentima?! Jasno je da je propust onog ko je odabrao sadržaje i onog ko ih prenosi na studente (predavača), jer on nije odabrao odgovarajuću temu za odgovarajuće prilike.

Šta da je taj predavač za studente u početnom stadiju odabrao lahke tekstove koji obiluju riječima koje su mnogo u upotrebi, a takvih je tekstova mnogo, kao što su tekstovi proze i poezije za djecu, te ih potom prezentuje studentima na zanimljiv i pitak način

kroz pjesmu ili glumu pojašnjavajući pri tome izraze i konstrukcije na jednostavan način - u tom slučaju ne bi pao značaj književnosti u očima studenata. Takođe vidjelo bi se kako doživljavaju i kako pristupaju učenju arapskog jezika.

Ubijeđen sam da će odgovor biti u korist onih koji zagovaraju izučavanje književnosti! Predavač će tako napredovati korak po korak dok sa studentima ne stigne do najvišeg piramidalnog nivoa u književnosti, a možda neki od njih dostignu i stepen stvaralaštva.

Kao odgovor na pitanje *kada* kazat ćemo:

Od početnog do naprednog stepena proći ćemo postupno, tako da studenti mogu ovladati odgovarajućim nivoom znanja jezika, gdje će steći određene jezičke spoznaje.

To je ono o čemu je govorio Myuskens kada je kazao: „Predavač može koristiti književne tekstove u početnim i srednjim fazama podučavanja sa ciljem konverzacije - da nauči čitati arapsko pismo. S druge strane, kod naprednih nivoa sa studentima se koriste književni tekstovi kako bi se razvila spoznaja o književnosti uopće te kako bi se razvila vještina čitanja i rasprave o stvaralaštvu i to tako što će im se ponuditi spoznaje i književni termini poput ljepote izraza i značenja, te specifičnostima koje sa sobom nosi književni tekst.”⁶

Vrijedno je napomenuti da se mora voditi računa o do sada postignutom jezičkom nivou studenata prilikom predavanja književnih sadržaja, posebno ako su u početnoj fazi učenja. Nema smisla da se strani studenti koji tek počinju učiti jezik podučavaju književnim sadržajima od prvog dana. „Nemoguće je i zamisliti da studenti prihvate izučavanje književnosti, u bilo kom jeziku, ako isti već ne posjeduju sposobnost za praćenje tih sadržaja. Izučavanje književnosti smatra se sljedećim nivoom, ili nastavkom izučavanja jezika, a nakon što su ovladali osnovama (nekog) jezika, i teoretski i praktično (Hišam, 1997). Još je dodao, prenoseći od dr. Rušdi Ahmeda Ta'ime, sljedeće: „Ne postoji naučna studija koja će nedvojbeno tvrditi da je bilo koji dio (književnosti) odgovarajući znanju nekog nivoa (jezika) ... student u posljednjem dijelu početne faze može ovladati jednostavnim književnim tekstovima, i to u granicama koje mu omogućavaju da shvati pojmove, konstrukcije...” (Ta'ime, 1989).

Dr. Hasan Hamis El-Mulejži, autor knjige „Književnost i književni izrazi za one koji ne govore arapskim jezikom”, koju smo prethodno spomenuli, kada je prvom riječju u uvodu knjige definisao ciljnu grupu, kazavši: „Predajem knjigu 'Književnost i književni izrazi za one koji ne govore arapskim jezikom' ciljajući studente sa naprednim stepenom, one koji su

⁵Ovdje mislim na tekstove koji se izučavaju na arapskom jeziku, a ne kao što se radi na nekim stranim univerzitetima gdje se arapska književnost izučava na lokalnom jeziku, sa prevodom, pri čemu izgubi mnogo svoga sjaja i vrijednosti.

⁶Myuskens, J. A. 1983. Teaching Second-Language Literatures. Past, Present and Future. The Modern Language Journal 67. P413., preneseno od Mustafa Arabi Azb Mahmud, magistarski rad na temu: „Prijedlog programa...” str. 4. Cairski univerzitet, 2013. godine.

slušali hiljadu i više časova, sa nadom da će nastojati da ostvare ciljeve koje sam im zacrtao!" (El-Mulejdži, n.d.).

U toj knjizi on govori o različitim književnim periodima, počev od vremena džahilijeta, pa sve do današnjeg vremena. Također, predstavljajući svoju knjigu on kaže: „Želio sam da knjigom 'Književnost i književni izrazi za one koji ne govore arapskim jezikom' predočim studentima nearapima jedan od segmenata arapske književnosti kroz vrijeme, počev od vremena džahilijeta sve do današnjeg vremena. Za svaki književni period ponudio sam kratak historijski uvod kako bi se studenti pripremili za izučavanje ostvarenja vezanih za taj period. Svaki period sam krunisao izvođenjem sažetka sa najznačajnijim književnim specifičnostima. Knjiga sadrži 48 tekstova proze i poezije što otvara prostor za odabir odgovarajućeg sadržaja od strane predavača.“

Odabir tekstova tekao je na sljedeći način:

- Raznolikost proze i poezije, uz raznolikost pjesničke sklonosti i prozne vještine.
- Poruka koja odgovara vremenu u kojem je nastala (izrečena), te oslikavanje smjera djelovanja (nastanka).
- Ona potiče od iskrenog književnog osjećaja, daleko od izvještane poezije ili preteške proze.
- Da je od najznačajnijih pjesnika i pisaca u različitim periodima. Kada je riječ o današnjem vremenu, planirali smo da izbor tekstova bude sveden na jedan broj književnika iz različitih dijelova arapskog svijeta.

Ova predavanja o književnosti zasigurno odgovaraju studentima sa naprednim poznavanjem jezika, ali ne odgovaraju studentima u početnoj ili fazi mimo napredne.

Posljednje pitanje je *kako* ćemo predočiti ovu književnost stranom studentu (Hišam, 1997).

Prvo se student mora pripremiti za ono što mu se želi predstaviti (čemu se želi podučavati), a to ima brojne načine. Neki od njih su:

- Odgovarajuća psihološka priprema studenata kako bi mogli prihvatiti književnu materiju (koju treba da izučava).
- Pružanje nekih privlačnih književnih oblika i poticajnih događaja kako bi im usmjerili pažnju na književnost.
- Predočavanje književne materije koja će im biti lahko shvatljiva. Neki lingvisti i predavači stranih jezika pokušali su da ponude rješenja i prijedloge kako bi olakšali izučavanje književnog teksta. Sandra Makaj smatra da je to moguće na brojne načine, poput: pojednostavljivanja teksta, odabir tekstova koji su *lagani*, odabir tekstova iz mladalačke književnosti, jer tekstovi ove vrste književnosti uglavnom su kratki i lahki (El-Anati, 2009).
- Objašnjenje posebnih odlika koje sa sobom nose studenti arapske književnosti, te da je književnost široko polje na kojem može doći do izražaja i stvaralaštvo.

Ova priprema je jedno od bitnih pitanja na koje predavač mora obratiti pažnju, posebno ak studenta koji u osnovi ne voli izučavanje književnosti ili

je riječ o studentu koji je ranije učio književnost na težak način, a koja ga je odvrtila od nastavka školovanja ili učenja, ili čak od razmišljanja o vrijednostima književnosti. Što se tiče odabira materije koja treba da se izučava, onda je potrebno, prilagoditi je i odabrati tako da odgovara studentu, da ide uz *Plan i program*, da je poredana na prilagođen način... smisao je u odabiru tekstova koji idu uz usvojeni jezički nivo studenata, te njihova usklađenost sa njihovim kulturnim zanimanjem.

ZAKLJUČAK

U ovom radu smo nastojali izložiti stavove koji se odnose na temu izučavanja arapske književnosti od strane studenata koji ne govore arapskim jezikom.

Vidjeli smo da su mišljenja podijeljena. Protivnici izučavanja arapske književnosti od strane stranih studenata smatraju da je književnost teška za studente, jer to za sobom povlači određeni kulturološki pogled koji potiče iz kulture iz koje dolazi, a kojoj isti pripada. Također, smatraju da izučavanje književnosti neće pomoći studentima na putu ostvarenja akademskih ili poslovnih ciljeva.

S druge strane zagovornici izučavanja arapske književnosti od strane stranih studenata smatraju da će izučavanje književnosti doprinijeti jačanju svih jezičkih vještina, jer će nastojati svoj jezik oplemeniti navođenjem stvarnih primjera kroz različite izraze, a primjenom gramatičkih pravila te praćenjem stila stranog jezika. Također, izučavanje književnosti najbolji je put za formiranje pozitivnog odnosa prema stranom jeziku, te jačanju svij primjenu pravila jezika, različitih izraza i stilova.

Rezultati istraživanja:

Nakon što smo izložili suprotstavljene stavove, u radu se došlo do sljedećih zaključaka:

- Zastupnici drugog stava su na istini (uvjerljiviji) i kroz ovaj rad podržavamo njihov stav.
- Zastupnici drugog stava su ponudili uvjerljivije argumente, pa u ovom radu podržavamo njihovu ideju
- Kroz rad se moglo vidjeti da nije problem u samom izučavanju arapske književnosti, nego u načinu i vremenu predočavanja iste studentima.
- Onaj ko predaje arapsku književnost stranim studentima, da bi ostvario željeni cilj, mora prvo ponuditi odgovor na sljedeća tri pitanja: **Zašto? Kada? Kako?**

LITERATURA

- El-Anati, V. (2009). Jezičko viđenje podučavanja kroz kratku priču onih koji ne pričaju arapskim jezikom. Časopis 'Džami'atun-nedžahi lil ebhasi' (Humanističke nauke), 23(1).
- El-Mulejdži, H. H. (n.d.). Književnost i književni izrazi za one koji ne govore arapskim jezikom (Uvod drugog izdanja). Kraljevina Saudijska Arabija: Institut za izučavanje arapskog jezika na Univerzitetu Kralj Saud.
- Hišam, E. (1997). Izučavanje arapske književnosti. Preuzeto sa alarabiah.dmalaysia.com
- Llach, P. A. (2007). Teaching Language through Literature. *Odisea*, 8, 7-17.
- Mahmud, M. A. Z. Z. (2013). Prijedlog programa...(magistarski rad). Cairski univerzitet.

Nedžve Nasr (Literature in the new Lebanese curriculum).
Ta'ime, R. A. (1989). Podučavanje arapskom jeziku onih
koji ne govore arapskim jezikom – (planovi,) programi i

metode. Rabat: Islamske unije za obrazovanje, nauku i
kulturu. ISESKO.

INFORMACIJE O AUTORU

Ahmed Hasan Abdulgani

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu